

daaraan, naar Mekka teruggestuurd (welk effect dat had, komt later in dit hoofdstuk aan de orde). Er bleven toen in Brits-Indië vijftien voor Sumatra gerecruteerden achter: vier afkomstig van dat eiland, twee van Banka, vier van Java, twee van Borneo, twee van Timor, één van Bali. Of van die vijftien ook maar één voor het werk van de geheime diensten is gebruikt, weten wij niet – over de drie-en-twintig (Maleiers en Indonesiërs) die na het vertrek van de acht overgebleven waren, schreef Hardacre in juli '43 aan van Mook dat veertien al een cursus volgden in propaganda en dat vijf als marconist werden opgeleid. Van Deinese was minder enthousiast: hij berichtte in oktober '43 aan van Mook, dat de resultaten die bij de opleiding van de vijftien resterende Indonesiërs waren bereikt, slechts '*moderately satisfactory*' waren ('*a limited number of them have been doing quite well but even with those we found that their mental capacity is very limited*')¹ en aan de Enquêtecommissie zei hij: 'Het hele gezelschap, hetwelk uit Mekka is gekomen, heeft tot een grote teleurstelling geleid en wij waren tenslotte blij dat wij ze kwijt waren.'² Wat met de betrokkenen is geschied, weten wij niet.

Wat gebeurde er met de twintig die voor Australië bestemd waren?

Eind '42 had het departement van koloniën in Londen vernomen wat het recruteringsbezoek van Hardacre en van Deinese had opgeleverd – het departement waarschuwde schout-bij-nacht Coster in Australië en deze kwam er toen pas achter dat Kendall twintig Indonesiërs, allen Nederlandse onderdanen (aan wie hij evenwel Britse paspoorten had doen uitreiken), naar Australië had laten transporteren. 'Deze personen', zo berichtte Coster op 1 januari '43 aan van der Plas, 'hebben buiten ons medeweten enige tijd in Melbourne in een kamp geleefd waar niemand hun taal sprak, en zijn thans wederom buiten ons medeweten naar Brisbane overgebracht en aldaar ter beschikking van hogergenoemde officier gehouden'³ – die officier was Kendall.

Van der Plas zocht onmiddellijk contact met deze en betoogde daarbij dat slechts hijzelf de kennis had, ook van de Islam, die nodig was om de twintig Indonesiërs als geheime agenten in te zetten en Kendall was verstandig genoeg om goed te keuren dat van der Plas de leiding zou krijgen bij de vorming van de twintig, bij de keuze van diegenen die als eersten zouden worden uitgezonden en bij het bepalen van de gebieden waar zij zouden worden ingezet. De afspraak werd gemaakt dat deze

¹ Brief, 28 okt. 1943, van B. A. van Deinese aan van Mook (ARA, MK, M 185). ² Getuige B. A. van Deinese, *Enq.*, dl. VIII c, p. 1081. ³ Brief, 1 jan. 1943, van F. W. Coster aan van der Plas (ARA, Alg. Secr., Eerste Zending, XXII, 35).